

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1966/15

Karar No.:1966/33

Karar tarihi:20/9/1966

Resmi Gazete tarih/sayı:9.5.1967/12593

İtirazda bulunan: Mahmudiye İcra Tetkik Mercii.

İtirazın konusu: Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği hakkındaki 15/5/1957 günlü ve 6964 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinde yer alan (ilâmlar gibi infaz olunur) hükmünün, Anayasa'nın 114/1 inci maddesine aykırı bulunduğu kanısına varan icra tetkik hâkimi, bu konuda bir karar verilmesini istemektedir.

Olay : Mahmudiye Ziraat Odasına izafetle başkanı tarafından Yunusemre Öğretmen Okuluna izafetle müdürü aleyhine 2700 lira üye ve giriş aidatının tahsili talebiyle icra takibi yapılmış ve icra emri gönderilmiştir.

Okul müdürü : Yapılan takibin yolsuz olduğunu, kendilerinin Ziraat Odalarına üye olmak mecburiyetinde bulunmadıklarını ileri sürerek icra emrine itiraz etmiştir.

İcra Tetkik Mercii, 6964 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin, oda meclisi kararlarına ilâm niteliği tanıdığı ve bu hükmü mahkemelerin yargı yetkisinin kısıtlandığı nedenlerine dayanarak bu hükmün Anayasa'nın 114/1. inci maddesine aykırılığını belirtmektedir.

6964 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi hükmü şöyledir. "Giriş ücretleri ile yıllık aidat ve zamlar ve katılaşan para cezalarının tahsiline ait odalarca verilen kararlar, icra dairelerince ilâmlar gibi infaz olunur." Anayasa'nın 114 üncü maddesinin birinci fıkrasında da "İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz." hükmü bulunmaktadır.

Başkan Lûtfi Âkadlı, Üyelerden : Rifat Göksu, Asım Erkan, Şemsettin Akçoğlu, İbrahim Senil, İhsan Keçecioğlu, A. Şeref Hocaoğlu, Salim Başol, Celâlettin Kuralmen, Sait Koçak, Muhittin Taylan, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Muhittin Gürün ve Lûtfi Ömerbeş'in katıldığı 23/5/1966 günlü toplantıda Anayasa Mahkemesi İçüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince ilk inceleme yapılmış ve Ön sorun olarak, icra tetkik mercii hâkimlerinin Anayasa Mahkemesine itirazda bulunup bulunamayacakları konusu ele alınmıştır.

Üyelerden Asım Erkan ve A. Şeref Hocaoğlu, ortada, Anayasa'nın 151. ve 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Kanunun 27 nci maddeleri uyarınca bakılmakta olan bir dâva bulunmadığı gibi, icra tetkik mercii hâkimlerinin, Anayasa'nın 151 inci maddesinde yazılı (Mahkeme) niteliğinde olmadıkları sebeplerine dayanarak itirazın reddi gerektiğini ileri sürmüşlerse de çoğunluk, aşağıda açıklanacak nedenlerle bu görüşe katılmamış ve icra tetkik mercii hâkiminin itirazda bulunmaya yetkili olduğunu kabul etmiş ancak, hâkimin kararında, itiraz konusu 36 ncı madde hükmünün Anayasa'nın hangi hüküm ve ilkelerine aykırı olduğu gerekçesiyle belirtilmemiş olduğundan bu eksikğin tamamlanması için dosyanın geri gönderilmesine, üyelerden İhsan Keçecioğlu'nun (kararda gerekçe bulunduğu) yolundaki muhalefetiyle ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

İcra Tetkik Mercii'nin, Anayasa'ya aykırılığın yukarıda yazılı nedene dayandığı hakkındaki yazısının alınmasından ve böylece eksikliğin tamamlanmasından sonra düzenlenen rapor ve konu ile ilgili hükümler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Esas No.:1966/15
Karar No.:1966/33

I- Yetki sorunu :

Anayasa'nın 151. inci maddesinde "Bir dâvaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır." hükmü yer almış ve ...44 sayılı Kanunun 27 nci maddesinde de aynı hüküm tekrarlanmıştır.

İtiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvuran icra tetkik merciinin itiraza yetkili olup olmadığının belli edilmesi için :

İcra tetkik merciinin mahkeme olup olmadığı, mahkeme ise, bakmakta olduğu bir dâvanın bulunup bulunmadığı, böyle bir dâva varsa, Anayasa'ya aykırı gördüğü hükmü bu dâvada uygulayıp uygulayamayacağı konularının araştırılması gerekir.

1- Mahkeme terimi; yargı hakkının kullanılması için kurulmuş görev ve yetkileri belli mercileri ifade eder. O mahkemeye atanan hâkim veya hâkimler heyeti tarafından bu görev ve yetki sınırı içinde yargı hakkı kullanılır.

Ancak, gerek usul kanunlarında gerekse diğer kanunlarda (Hâkim) ve (Mahkeme) deyimlerinin çoğu zaman aynı anlamda kullanıldıkları görülmektedir.

Örneğin : Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanununun 7 nci maddesinde (Sulh Mahkemesi), 8 inci maddesinde (Sulh hâkimleri) denilmiştir.

Aynı kanunun 96 ncı maddesinde teminatın mahkemece takdir edileceği, 99 uncu maddesinde hâkim tarafından belli edilen süre içinde teminat verilmemesinden ne gibi sonuçlar doğacağı gösterilmiştir.

Kanunu medeninin 31 inci maddesinde "Gaibin Türkiye'deki son ikametgâhı hâkimi", 518 inci maddesinde "Müteveffanın son ikametgâhı Mahkemesi", 574 üncü maddesinde "Sulh Hâkimi", 576 ncı maddesinde "Mahkeme" deyimleri eş anlamda kullanılmıştır.

Yargıtay ilâmlarının çoğunda toplu mahkemeler (Mahkeme), tek hakimli mahkemeler (Hâkimlik) diye adlandırılmaktadır.

Anayasadaki duruma gelince :

7 nci maddeye göre "Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

16 ncı maddede "Usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça", 17 nci maddede "Hâkim tarafından kanuna uygun olarak verilmiş bir karar olmadıkça", 32 nci maddede (Tabiî hâkim) denilerek hâkim deyimini kullanılmıştır.

31 inci maddede "Herkes ... yargı mercileri önünde Dâvacı veya dâvâlı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki dâvaya bakmaktan kaçınamaz," hükmünde (Yargı mercii) ve (Mahkeme) deyimleri eş anlamdadır.

Anayasanın 151. ve 44 sayılı kanunun 27 nci maddelerinde yer alan "Bir dâvaya bakmakta olan mahkeme" ibaresini bir dâvaya bakmakta olan, hâkim niteliğinde kişilerden kurulu yargı yetkisine sahip merci) şeklinde anlamak, hukuk dilimize ve Anayasa'nın yukarıda yazılı hükümlerine uygun düşer;

Esas No.:1966/15
Karar No.:1966/33

İcra ve İflâs Kanununun 3870 sayılı Kanunla değişik 4 üncü maddesine göre icra tetkik mercii, mahkeme reisi veya hâkimi ve bulunan yerler de icra hâkimleri ile muavinleri yahut da bu görev, kendilerine verilen hâkimlerdir.

Gene aynı maddede bu mercilerin, icra ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazları tetkik ederek karara bağlayacakları gösterilmiştir.

Mahkememizin 1965/2-57 sayılı ve 26/10/1965 günlü kararında da belirtildiği üzere, icra hâkimleri, kendilerine sunulan şikâyet ve itirazları, belli usule uyarak yargılamakta ve objektif hukuk kurallarını bu şikâyet ve itirazlara uygulamak suretiyle kesin hükme bağlamaktadırlar. Bu fonksiyonu gören icra tetkik mercilerinin mahkeme olarak kabul edilmeleri gerekir.

2- Olayda borçlu okulun müdürü tarafından verilen itiraz dilekçesinde okulun, ziraat odasına üye olmak mecburiyetinde bulunmadığı ileri sürülmüştür.

Bu itirazın kabulü halinde okul, borçlu olmaktan çıkacak, Ziraat Odasının, giriş ücreti ve aidattan dolayı okulu takip etmesine imkân kalmayacaktır. İtirazın kaldırılması halinde ise okul, hem takip edilen alacağı hem de bundan sonra tahakkuk edecek aidatı ödemek zorunda kalacaktır. Böyle bir uyuşmazlık, ancak, yargı yetkisine sahip bir merci tarafından çözümlenebilir. Bu gibi uyuşmazlıkların hukukî deyimini de dâvadır.

Şu halde, Mahmudiye icra Tetkik Mercii, Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanununun 27 nci maddelerine uygun olarak bakmakta olduğu bir dâva dolayısıyla, Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

3- İlâmların icrası yolu ile yapılan takiplerde borçluya ancak, borcun zamanaşımına uğradığı, imhal veya itfa edildiği sebeplerine dayanarak itirazda bulunmak ve icranın geri bırakılmasını istemek hakkı tanınmıştır. Halbuki olayda borçlunun itirazı, bu nedenlerden birine değil, okulun, 6964 sayılı kanuna göre ziraat odasına üye olarak kaydedilemeyeceği nedenine dayanmaktadır.

6964 sayılı Kanununun 36 ncı maddesi, giriş ücreti ve aidatın tahsili hakkındaki ziraat odası kararının ilâmlar gibi infaz olunacağına dair bir hüküm taşımasaydı icra tetkik mercii yapılan itirazı inceleyebilecekti. Halbuki icra tetkik mercii iptalini istediği hükmü uygulamak suretiyle söz konusu itirazı ret etmek durumundadır. Bu itibarla bu hükmün tetkik merciince uygulanacağı meydandadır.

II- Esasa gelince :

1- 6964 sayılı Kanununun giriş ücretlerine ve yıllık aidata ilişkin hükümlerine göre :

4 üncü maddede yazılı hükmî şahıslar, işletme ve müesseseler asıl azalık beyannamesi vermeye mecburdurlar (Mad. 5).

Kayda müteallik itirazlar, nizamnamede yazılı usule göre, oda idare heyetlerince karara bağlanır, idare heyeti kararına karşı oda meclisine itiraz olunabilir. Meclisin, itiraz üzerine vereceği karar katidir (Mad. 5).

Aza kaydedilmek için beyanname vermeye mecbur olanlar nizamnamede yazılı müddet içinde bu mecburiyeti yerine getirmedikleri takdirde odalar tarafından resen kaydedilirler (Madde 35).

Resen yapılacak kayıtlarını durumlarına uygun bulmayanlar oda meclisine itiraz edebilirler.

Esas No.:1966/15
Karar No.:1966/33

Nizamnamede gösterilecek usullere göre tesbit edilecek dereceler üzerinden, odalara ilk kaydedileceklerden alınacak giriş ücretleriyle yıllık aidat miktarı idare heyetlerince teklif ve meclislerce tasdik edilecek tarifelerle tesbit olunur.

Odalara kayıtlı olmadığı anlaşılanlara, içinde bulunulan yıl hariç olmak üzere, geçmiş üç yıldan evvelki yıllar için aidat tahakkuk ettirilemez.

Tahakkuk yılını takip eden yılın başından itibaren beş yıl içinde tahsil edilemeyen giriş ücretleri ve aidat müruruzamana uğrar (Mad, 20).

Giriş ücretleriyle yıllık aidat ve zamlar ve katılaşan para cezalarının tahsillerine ait odalarca verilen kararlar, icra dairelerince, ilâmlar gibi infaz olunur (Madde 36).

Görülüyor ki, odaların aza kaydına, beyanname vermeyenlerin resen kaydedilmelerine azanın derecelendirilmesine dair kararları hakkında ilgililere itiraz hakkı tanınmıştır. Bu itirazlar son derece oda meclislerince karara bağlanmaktadır. Meclislerin kesin kararları aleyhine, Danıştaya başvurma hakkı da açık olduğuna göre bir kimsenin üye kaydedilmesi işlemi, Danıştaym kazaî murakabesine tabidir.

Diğer taraftan, oda meclislerince tasdik edilecek tarifelere karşı da Danıştaya itiraz yolu her zaman açıktır.

Böylece, borçlu ve borç miktarı bakımından ortada icra tetkik merciinin inceleyeceği bir konunun var olduğu, düşünülemez.

2- 6964 sayılı Kanununun 20 nci maddesinde yazılı zamanaşımına ilişkin hükümlere dayanan itirazların ise, İcra ve İflâs Kanununun 6/3/1965 günlü ve 538 sayılı kanunla değişik 33 üncü maddesi hükmüne göre icra tetkik merciince incelenmesi mümkündür.

3- 6964 sayılı Kanununun 36 ncı maddesi, Ziraat Odalarınca verilecek tahsile ait kararların ilâm niteliğinde olduğunu değil ilâmlar gibi infaz olunacağını göstermekte ve infaz usulüne ait bir kaide koymaktadır. Aynı kural, İcra ve İflâs Kanununun 38 inci maddesinde sayılan başka belgeler hakkında da uygulanmakta olup Ziraat Odalarınca verilen bu gibi kararların bu yolda bir infaz usulüne bağlanması, yukarıda izah edildiği gibi, ilgililerin dâva ve itiraz haklarını önlemediğinden icra tetkik merciinin itirazı yerinde değildir.

Karar : 6964 sayılı kanununun 36 ncı maddesinde yer alan ve itirazın konusu olan, giriş ücretleriyle yıllık aidatın tahsiline ait odalarca verilen kararların icra dairelerince ilâmlar gibi infaz olunacağına ilişkin bulunan hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine 20/9/1966 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
İbrahim Senil	Şemsettin Akçoğlu	İhsan Keçecioğlu	A. Şeref Hocaoğlu
Üye	üye	Üye	Üye

Esas No.:1966/15
Karar No.:1966/33

Salim Başol

Celâlettin Kuralmen

Hakkı Ketenođlu

Fazıl Uluocak

Üye

Sait Koçak

Üye

Avni Givda

Üye

Muhittin Taylan

Üye

Recai Seçkin

Üye

Ahmet Akar

Üye

Muhittin Gürün

Üye

Lütfi Ömerbaş

MUHALEFET ŞERHİ

Hadise, Şikâyet yoluyla değil, itiraz üzerine icra tetkik merciine intikal etmiştir. Bu sebeple, Şikâyet üzerine yapılan işlemin yargılama olduğu) nun gerekçede yer almasına mahal yoktur. Bu konunun, Őikâyetle ilgili bir işte Mahkememize başvurulması halinde tartişılması, icra tetkik merciinin bu işde de (Mahkeme) sayılıp sayılamıyacağının tayini gerekir.

Bu konunun münakaşası icra tetkik merciinin Mahkememize yaptığı itirazla ilgili bir sonuç vermeyeceğinden, sadece, (Őikâyeti inceleme) görevinin (İtirazı inceleme) göreviyle bir arada gerekçeye alınmasına muhalifim.

Üye

Şemsettin
Akçoğlu